

La ciutat de la seducció

Roma, París i Nova York han captivat successivament la majoria d'artistes dels Països Catalans que hi han anat a formar-se o a trobar el cosmopolitisme i la llibertat que aquí els era prohibit. Avui dia l'excés i la rapidesa de la informació els fa la competència.

Els artistes dels Països Catalans han viatjat sempre. Tot sovint els bitllets duïen a una ciutat que els permetia d'aprendre dels mestres contemporanis, d'absorbir una tradició o de trobar la idea que els feia variar l'estil. Roma va ser la seva destinació, del segle XVII a mit-

de Belles Arts de València, ha escrit que, en l'actualitat, la rapidesa amb què es mou la informació i la internacionalització dels mercats fa que sigui ingenu d'establir diferències clares entre allò que pertany a l'àmbit internacional i allò que és local, entre allò que és producte de la globalitza-

desena de programes d'intercanvi amb espais similars d'algunes altres ciutats internacionals i que lloga tallers a preus econòmics a artistes de tot arreu, per provocar "l'intercanvi d'experiències".

José Miguel G. Cortés, director de l'Espai d'Art Contemporani de Castelló (EACC), estrenat fa poc, observa que els artistes contemporanis poden trobar tan interessant una ciutat de Sud-amèrica, Àsia o Sud-àfrica com Nova York, i parla de mestissatge total. "Avui, el ventall és molt més ampli. Ja no són només les ciutats cosmopolites. Els temps demanen el mestissatge de cultures, races i mitjans artístics", explica Cortés, per a qui tan dolent és el "papanatisme internacional" com la "visió local". Francesc Torres, amb passaport barceloní i novaïorquès, també veu clar que l'època de les ciutats que eren centres exclusius d'art s'ha acabat, i apunta que s'ha de distingir entre la possibilitat de "fer coses", que tant es dona a Barcelona, com a Amsterdam, Berlín i a tot arreu, i el lloc on hi ha les "dinamos" polítiques del món artístic, és a dir, comissaris, publicacions, museus i institucions que "tallen el bacallà". Per Salomé Cadenas, de la galeria Tomàs March de València, l'artista pot preferir un lloc que no sigui cosmopolita però que el motivi en el treball que fa; especialment, si s'interessa per les tradicions o per l'art perifèric, és a dir, de cultures no occidentals.

ARKIU

"Avui els artistes contemporanis troben tan interessant una ciutat de Sud-amèrica, Àsia o Sud-àfrica com Nova York."

Molts dels qui fugien de l'aïllament franquista van preferir Nova York. Aquesta ciutat va ser el centre de l'art modern fins els anys noranta.

jan segle XIX, quan era l'única ciutat que prometia la formació necessària per a assolir amb rigor qualsevol disciplina artística. París va atreure els més avantguardistes, des de força abans que el Saló dels Independents perdés la cotilla fins a l'inici de la dècada dels 70. Aleshores, molts dels qui fugien de l'aïllament franquista van preferir Nova York, la ciutat que era el centre de l'art modern. I això fins els 90, quan les opcions s'han diversificat.

Amàlia Martínez, professora d'Història de l'Art de la facultat

ció i allò que és indicatiu de tribalització, entre allò que deriva de l'expressió d'un mestissatge cultural abans reprimint i allò que és resultat del gust postmodern per la cosa eclèctica. Així Nova York, resum de totes les ciutats, pot continuar instal·lada en l'inconscient artístic dels creadors, però això no li estalvia pas d'haver de compartir l'atenció que mereix als artistes contemporanis amb ciutats "on passen coses", en paraules de Florenci Guntín, director d'Hangar, un centre de Barcelona que té una

Becaris sense condicionaments. La majoria d'artistes dels Països Catalans avui se'n van amb una beca. La possibilitat no és pas nova. Quants artistes becats per la Llotja i la Diputació de Barcelona van anar a Roma els segles XVIII i XIX: Campeny, Fortuny... Després de la guerra del 36-39, la generació de Tàpies, Ràfols i Guinovart anirà becada a París. Els primers es desplaçaven amb la voluntat de millorar la formació i esdevenir mestres en la seva especialitat. Els parisencs, per retrobar la llibertat, el cosmopolitisme, el mestissatge que el franquisme prohibia.

Francesc Torres se'n va anar pel seu compte l'any 1967 a París, obligat per "la necessitat de respirar". Aquí, hi va contactar amb els anomenats "catalans de París" (Rabascall, Miralda, Rossell, Xifra) que, com ell, passaven la vintena i barrejaven l'art i la vida per compte propi, d'una manera impensable aquí. També se'n va trobar algun a partir del 1972 a la colònia catalana de Nova York, quan s'hi va instal·lar per quedar-s'hi. En aquella època, "la gent que feia el rei del mambo eren fills de la burgesia que es compraven bitllets a Londres per anar a veure què passava i tornaven amb les revistes acabades de comprar. Els que érem de la base ho teníem més pelut", diu Torres. L'única alternativa a l'ofec de la dictadura, però no pas un bon succedani, era de caure en l'àmbit d'influència de les poquíssimes figures que hi havia: Tàpies, Miró, Brossa, continua dient aquest artista conceptual, que va començar a dotar de contingut polític i ideològic la seva obra quan va ser lluny del Principat. "Necessitava la distància psicològica. Quan vaig ser en un lloc on podia bellugar-me i treballar amb normalitat, va ser quan vaig poder començar a mirar què havia estat la meva cultura, la meva història".

Avui, amb la informació que corre més lliure i en abundància que mai, ja no és "obligat" d'anar-se'n. El multiculturalisme

Mira Bernabeu, 1997
Invitado en el espacio 1 y a Serie: Miras en Space II
Fotografía sobre aluminio 130 x 180 cm
L'art in Space: and a Serie: Miras en Space II
Fotografía sobre aluminio, 130 x 180 cm

"L'única alternativa a l'ofec de la dictadura era de caure en l'àmbit d'influència de Tàpies, Miró, Brossa."

arriba als tallers dels artistes catalans —o, si més no, no gaire lluny— i la qüestió és, senzillament, la que indica Tere Recarens: "Tots els canvis van molt bé. Coneixes gent de tot arreu, treballes en un altre lloc, et passen coses i aprens moltíssim". Aquesta artista gironina va obtenir d'Hangar una beca d'un any al PS1 de Nova York, un centre d'art contemporani radical creat el 1976, que enguany s'ha fusionat amb el MOMA, conservador, i que és pot considerar una de les "dinamos" de què parla Francesc

Torres, igual que el Dia Center de la mateixa ciutat, l'ICA de Londres, The Apple d'Amsterdam, De Vaalselberg de Rotterdam o el Metrònom de Barcelona. L'EACC neix amb la voluntat d'afegir-se al grup. Recarens, emperò, també matisa: "No perquè siguis a Nova York faràs el millor treball. La ciutat hi influeix, però tu també". Així indica que segons la situació en què et trobes fas una cosa o una altra, i a Nova York hi ha milers i milers de creadors. Per això, el projecte millor hauria estat de venir aquí i no fer res; només que costa molt de no fer res a Nova York", acaba irònicament.

El primer projecte que Recarens va fer a Nova York va ser de substituir els cartells del metro que indiquen que una cosa és acabada de pintar (*Wet Paint*) per uns altres de disseny idèntic que deien *Tere Spain*. Curiosament, quan Robert Llimós va arribar-hi el 1975, just passada la trentena, com Recarens, va omplir els carrers de Manhattan amb la paraula Mediterrani, tal com explica Antoni Marí, catedràtic d'Història de l'Art de la facultat d'Hu-

Mira Bernabeu explica que cada vegada que surt a l'estranger es 'desintonixa' i té l'opunitat de fer coses noves. L'artista valenciana ha estat becada a Rotterdam per Duende Estudios.

Francesc Torres se'n va anar pel seu compte l'any 1967 a París, obligat per "la necessitat de respirar". Allà, hi va contactar amb diversos artistes catalans, com ara Rabascall, Miralda, Rossell i Xifra.

manitats de la Universitat Pompeu Fabra. I és que les raons per anar-se'n poden variar amb el temps, però els sentiments es mantenen. Nostàlgia compartida.

Mira Bernabeu explica que cada vegada que surt a l'estranger es "desintoxica" i té l'oportunitat de fer coses noves. L'artista de València va anar a Londres i Nova York quan encara estudiava Belles Arts,

amb el profit d'unes quantes ajudes. Actualment i després d'haver rodat per més ciutats europees, és becat a Duende Estudios de Rotterdam. "Als vint o vint-i-cinc anys és molt important que visitis grans ciutats amb una energia especial, on passin coses d'ordre artístic, perquè ho absorbeixes", comenta.

A la mateixa facultat on va es-

tudiar Bernabeu, Sant Carles de València, la quantitat d'intercanvis no ha parat de créixer, de fa deu anys ençà. Segons Josep Benlloch, director de la galeria Visor i professor a la facultat de Belles Arts de València, al principi amb prou feines si hi havia una desena d'alumnes que es podien moure. Avui, entre el programa Erasmus i el programa per a Llatinoamèrica de la Universitat Politècnica, es mouen una vuitantena d'alumnes en tots dos sentits. "Els alumnes han connectat molt bé amb aquest projecte i són bastant conscients de com repercuteix en la seva formació", explica Josep Benlloch. Bernabeu comenta també que, després de tant de temps voltant, el seu interès ha canviat. "Avui, amb vint-i-nou anys, vinc de veure galeries a Amsterdam i no m'ha sorprès res. Ara em ve de gust d'anar a qualsevol part, encara que sigui en pla turístic". Probablement, més d'un estudiant que surt per primera vegada voldria tenir la seva fatiga.

Potser un dia l'artista ja no tindrà més raons per a voltar. O potser sempre n'hi ha una: assumir la pròpia projecció internacional, vista la paradoxa que apunta Harald Szeemann, comisari d'art de l'actual Biennial de Venècia: amb la censura franquista, artistes com Chillida o Tàpies van tenir una gran projecció internacional; amb la democràcia, no s'ha consolidat el projecte, més aviat ha passat tot el contrari. Salomé Cadenas, de la Galeria Tomàs March, explica que les galeries d'art i els crítics espanyols no tenen prou força per a llançar els artistes fora, per manca de credibilitat internacional. La galerista també recorda que l'artista novell serà més respectat en una galeria d'art de qualsevol ciutat del món si té un suport important que no pas si va amb un simple dossier sota el braç. Potser l'artista s'interessa per espais més alternatius. En tot cas, ja ha pres volada.

Jordi Marlet

1998
1997
1996
1995
1994
1993
1992
1991
1990

10 ANYS DE
MIM
10a. MOSTRA
INTERNACIONAL
DE MIM A SUECA

1 9 9
99
DEL 15 AL 19
DE SETEMBRE

Teatres
DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA

AJUNTAMENT DE SUECA
Regidoria de Cultura

hambur
BANCAIXA

ACONCA
PASAR
PÚBLIC
SAC VALÈNCIA
Col·laborant:
El Corral